

Sisällys

Yhteiskuntaopin tehtävyyppit	8
Miten toimia sähköisessä yo-kokeessa?	10

I Suomalainen yhteiskunta 12

1 Yhteiskunta, väestö ja kansalaisuus 14

Yhteiskunta	14
Suomalaisen yhteiskunnan kehitys	14
Suomen väestörakenne	16
Suomen kansalaisuus	17

2 Valta, demokratia ja vaalit 20

Valta, valtio ja valtiomuodot	20
Demokratia	20
Valtiosääntö ja vallan jako demokratioissa	22
Erilaisia vaalijärjestelmiä	23
Suomen vaalijärjestelmä	24
Suomen puolueet	26

3 Suomen poliittinen järjestelmä 29

Eduskunta	29
Valtioneuvosto	32
Tasavallan presidentti	36
Kunta ja kunnallinen demokratia	37

4 Poliittinen osallistuminen ja vaikuttaminen 40

Poliittisen osallistumisen muodot	40
Muuttuvat vaikuttamisen kanavat	41
Median maailma murroksessa	43
Demokratia ja kansalaisyhteiskunta	44

5 Sosiaalipolitiikka ja hyvinvointi 48

Mitä on sosiaalipolitiikka?	48
Suomen sosiaalipolitiikan osa-alueet	50
Sosiaalipolitiikan ja hyvinvointivaltion kritiikki	52

II Taloustieto	56
6 Talouden peruskäsitteet	58
Suomalaisten elinkeinot	58
Kotitaloudet ja yritykset – talouden perusyksiköt	59
Yrityksen perustaminen	60
Yrityksen talouden mittarit	61
Kotitaloudet ja yritykset kohtaavat markkinoilla	62
Miten tuotteen hinta muodostuu?	64
Kansantalouden kokonaistarjonta ja -kysyntä	65
7 Talouselämän vaihtelut ja häiriöt	70
Taloukasvun lähteet	70
Mitä tarkoittaa inflaatio?	70
Työllisyys ja työttömyys	73
Mitä kauppa- ja vaihtotaseilla mitataan?	74
Suhdannevaihtelut	75
8 Rahoitusmarkkinat ja sijoittaminen	78
Rahan tehtävät ja korko	78
Rahoitusmarkkinoiden toimijat	79
Sijoituskohteet	80
9 Julkinen talous ja talouspolitiikka	83
Talouspolitiikan tavoitteet ja pääsuuntauksset	83
Finanssipolitiikka	84
Mistä verot tulevat ja minne ne menevät?	84
Tulopolitiikka	87
Rahapolitiikka	88
Valuuttakurssipolitiikka	90
Raha- ja valuuttakurssipolitiikka euroalueella	91
10 Suomi ja kansainvälinen talous	93
Globaali talous	93
Globalisaatio ja sen seuraukset	94
Suomen talouden tulevaisuus	95

III Suomi, Eurooppa ja muuttuva maailma 98

11	Kansainvälinen yhteistyö	100
	Globalisaatio ja globaalit trendit	100
	Kansainvälisen yhteistyön toimijoita	101

12	Eurooppalainen identiteetti ja EU-kansalaisuus	104
	Eurooppalaisen identiteetin pohja	104
	Nykyeurooppalainen identiteetti	
	– EU:n tietoista rakennustyötä	105
	Euroopan unionin kansalaisuus	107

13	Euroopan unionin synty, kehitys ja tulevaisuus	110
	Euroopan yhdentymisen alkuvaiheet: hiili- ja teräsyhteisöstä EEC:ksi	110
	Laajenevasta EEC:stä Euroopan unioniksi	112
	Euroopan unionin kehitys 1990–2000-luvuilla	113
	Mihin asti unioni voi laajentua?	115
	Euroopan unionin uskottavuusvaje kansalaisten näkökulmasta	117
	Miltä näyttää Euroopan unionin tulevaisuus?	119

14	Vaikuttaminen ja vallankäyttö Euroopan unionissa	121
	Euroopan unionin rakenne	121
	Euroopan unionin toimielimet	122
	Päätöksenteko Euroopan unionissa	123
	Suomi vaikuttajana Euroopan unionissa	124

15	Euroopan unioni talousvaikuttajana	126
	Euroopan talous- ja rahaliitto EMU sekä euro	126
	Euroopan sisämarkkinat	127
	Mitä EU maksaa ja mitä sillä saadaan?	128
	EU:n alue- ja rakennepolitiikka talouspolitiikan osana	129
	EU – maailman suurin maatalousjärjestö?	130

16	Globaali, eurooppalainen ja suomalainen turvallisuuspolitiikka	132
	Muuttuvat globaalit turvallisuusuhat	132
	Euroopan unioni globaalina toimijana	133
	Euroopan unionin yhteinen turvallisuuspolitiikka	133
	Suomen turvallisuuspolitiikka	135

IV	Kansalaisen lakitieto	140
17	Lakitiedon peruskäsitteet	142
	Suomi oikeusvaltiona	142
	Tuomiovaltaa käyttävät tuomioistuimet	143
	Valittaminen viranomaisen toiminnasta	144
	Kansainvälistynyt oikeus	145
	Mitä tarkoittavat oikeustoimi ja oikeustoimikelpoisuus?	146
	Sopimus oikeustoimena	148
18	Perheoikeus	150
	Nimi ja sen muuttaminen	150
	Lapsen oikeuksia	151
	Avio- ja avoliitto	151
	Omaisuuksien jako	153
	Perintö ja testamentti	154
19	Asuminen ja rakentaminen	158
	Vuokra-asuminen	158
	Osakehuoneiston kauppa	159
	Kiinteistön kauppa	162
	Kaavoitus ohjaa rakentamista	163
20	Kuluttajansuoja, tekijänoikeudet ja velka	164
	Kaupankäynnin periaatteet	164
	Koti- ja etämyynti	166
	Kuluttajan oikeussuojakeinot	167
	Tekijänoikeus	167
	Velka ja vakuudet	168
	Maksukyvyttömyys	170
21	Työoikeus	172
	Työsopimus ja työsuhde	172
	Työsopimuksen päättymisen	173
	Miten työaika määräytyy?	174
22	Rikos- ja prosessioikeus	177
	Rikos	177
	Rikoksen esitutkinta ja syyteharkinta	177
	Tarvitaanko aina oikeudenkäyntiä?	178
	Rangaistukset	179
	Vahingonkorvaus	182
	<i>Yhteiskuntaopin sanakirja</i>	184
	<i>Kuvalähteet</i>	208